

Toffee, litográfia,
60 × 48 cm

NÉMETH JÚLIA

Körképek

Ioan Horvath Bugnariu grafikus művészetéről

Képpel írott objektíven szubjektív történelem, de azt is mondhatnám: vizuális napló egy korról. Egy korról, amiben élnünk adatott. Hiszen amit Ioan Horvath Bugnariu grafikusművészként, de filozofikus mélységekig hatoló gondolkodóként is most felvillant előttünk, az maga az élet. A mindennapi élet az öreg kontinens, Európa szegletén. Korkép, amely ugyanakkor kórkép is. A 21. századi fogyasztói társadalom kelet-európai változatának ismerős, hazai megnyilatkozása. Élesen fájdalmas, mindennemű köntörfalazás nélküli meztelen igazság.

Az eldobott, széttaposott, már senkinek sem kellő, funkciójukat vesztett használati tárgyak és az eldobott, széttaposott lelkek már csupán testiségükben kellő, funkcionáló világa. A szemét, a beszédes szemét térhódítása egy beteg gyökereiből ugyan kifordított, de meg nem gyógyított világban. A legvadabb szocializmusból a legvadabb kapitalizmusba fordult világban. Amelynek képi krónikásává szegődött egy éles szemű, a társadalmi jelenségek iránt különleges érdeklődést mutató, érzékeny lelkületű, kiváló rajzkészséggel megáldott grafikusművész, dr. Ioan Horvath Bugnariu egyetemi tanár, a Romániai Képzőművészek Szövetsége Kolozsvári Fiókjának elnöke.

Tette pedig ezt már a kezdet kezdetétől, művészi pályája alakulásának első éveitől mind a mai napig. Mert, azt is mondhatnám, ilyennek született. Örök ellenzékinek és örök avantgárdnak. Aki képesnek bizonyult már szinte a kívülálló szemével, hideg szemlélként, szociográfiai pontossággal, de ugyanakkor különleges művészi érzékenységgel is felleltározni mindazt a látványdömpinget, ami élete, életünk állandó kísérője.

NÉMETH JÚLIA (1941, Arad) műkritikus, újságíró. A BBTE-n diplomázott 1964-ben, 1975-től a kolozsvári rádió munkatársa, művelődési rovatának vezetője, 1990–2005 között a Szabadság napilap rovatvezetője, az Erdélyi Művészet folyóirat munkatársa. Legutóbbi kötete: Jakobovits Márta – monográfia (2009). Kolozsváron él.

S ha a jelenkori történelem múzeumban ezek a kísérőjegyek nem kaphatnak is helyet, mert – ahogyan ő maga fogalmaz szépírói kvalitásokat felvillantó doktori értekezésében – romlandóak, beemelte őket a magas művészetbe, öröklétet kölcsönözve ilyenformán számukra. Tette pedig ezt már akkor, amikor az effajta világlátás és művészi megnyilatkozás a komor kor visszasságai elleni tiltakozást is jelentette.

Amit nem lehetett annak idején megírni, azt a képzőművészet nyelvére fordítva közölte a világgal, megalkot-

va azt az egyedi, külön bejáratú ábécét, amelynek jelentéshordozó piktoagramjai mindent elárultak arról, ami szóban és írásban tabunak számított.

Hiszen a pop-art, a tengeren túli kontinensről a múlt század második felének közepe táján hozzánk beszivárgott irány-

zat nálunk már önmagában is tiltakozás értékűnek bizonyult.

Ennek a követőjeként vált ismertté és elismertté a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafika szakán 1970-ben végzett és 1972–73-ban ösztöndíjasként a párizsi egyetemeken cizellálódott Ioan Horvath Bugnariu is. Ahol megismerkedett az éppen feltörekvő fotórealizmussal, de bevallása szerint azt is megtanulta, hogy a történelem nem csupán iskolai tantárgy, hanem olyan érzelem és ősi örökség, ami ereinkben csordogál. Nem bűn és nem érdem, hiszen mindenképpen létezik, de ami valójában van, s ami a mienk, az viszont a jelen.

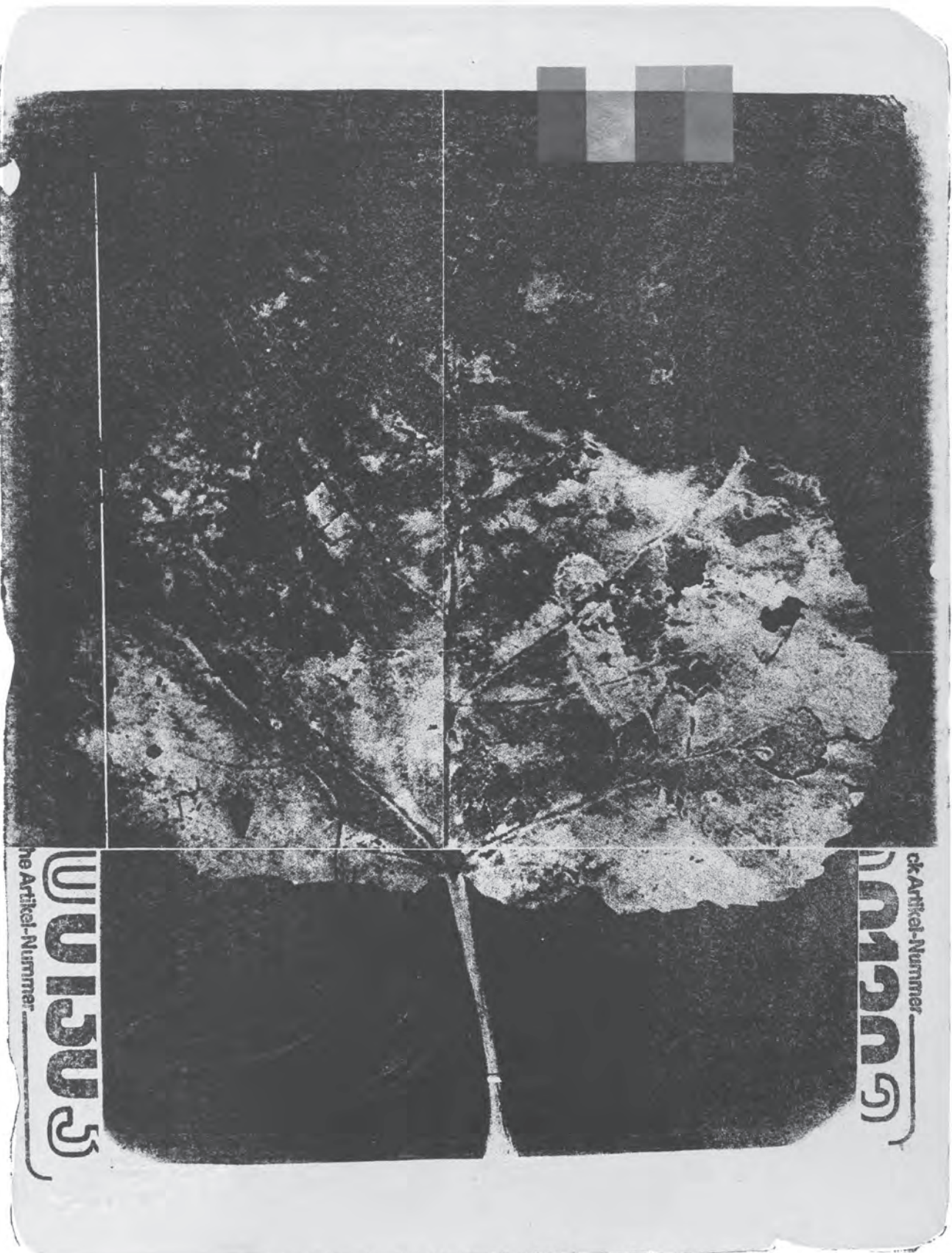
*Szabadság-3 / Libertatea-3,
litográfia, 48 × 64 cm*

Az alkotásban, de a művészképzésben is – 1970 óta egyetemi káder – ez a meggyőződés vezette. A rajz, a kompozíció, a metszetkészítés, könyvgrafika és belsőépítészet mellett 1974-től művészi fotózást, nyomdatechnikai ismereteket és írásművészetet is tanított. Malevich, Paul Klee és Kandinszkij nyomdokaiba lépve rajzban gondolkodott, hogy aztán fokozatosan egyre nagyobb teret hódítson alkotóművészetében a fénykép, s megteremtse a maga sajátosan egyedi művészi világát, amelyben feloldódtak az írás, a nyomdai termék, a kompozíció, a fénykép, a reklámhirdetés, a könyvművészet közti határok. A reklámok és a könyvgrafika pedig megteremtette számára azt az anyagi alapot, ami fedezte autonóm művészi tevékenységét. Függetleníthette magát az eladási kényszertől, megőrizve ezáltal totális művészi szabadságát. Az ország legrangosabb nyomdájában, a szebeniben szerzett tapasztalatai pedig fölöttébb hasznosnak bizonyultak, és alapját képezték az ofszet sorozatait és litográfiáit kísérő technikai bravúroknak.

Itt felsorakoztatott posztmodern hangvételű könyvműveiben és vegyes technikával (fotó, lito- és kollográfia, olaj) készült, figyelemfelkeltő, az esztétikumot a filozófia irányába is kiterjesztő, a napisajtóból és fogyasztói társadalmunk végtermékeiből ihletődött alkotásaiban a művész szarkasztikus humorral fűszerezett, megdöbbentő éleslátással dolgozza föl, nemesíti műalkotássá korunk negatív kísérőjelenségeit, konkrétumait.

48

*Artikel Nummer,
litográfia, 65 × 49 cm*

ck Artikel-Nummer **12345**

he Artikel-Nummer **12345**

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a date or reference number.

„Az összevisszaságban találd meg az egyszerűséget, a hangzavarban a harmóniát” – biztatott Albert Einstein. S mintha csak Horvath Bugnariu mesterhez intézte volna szavait, aki messzemenően élt a lehetőséggel, és a képzőművészet, a grafika nyelvére fordította a tudós tanácsot. Hogy ismerte-e a mondást, nem tudom, de hogy munkássága az egyszerűség

központú művészi világát. Amely sajátosságában markánsan kiugró, egyedi és összetéveszthetetlen.

Az a komplexitás, az a sokoldalúság, az a művészi, társadalmi és emberi

és az ellentétekben rejlő harmónia sajátosan megkapó egyvelege, az biztos. Hiszen jobbára a napisajtó szolgáltatta kirívó passzusokból, a pornográfia határát súroló képi és politikai dömpingből, valamint a szerteszét dobált hulladék, az enyészet, a bomlás, a romlás konkrét jegyeiből építkezve teremtette meg gondolatiságba hajló, de erőteljesen látvány-

érzékenység, humanitás, ami Ioan Horvath Bugnariut, az embert jellemzi, nyer képi megformálást alkotásaiban. Aki például a sokat szidott – és joggal sokat szidott – falfirkában is képes meglelni mindazt, ami

nagyon is emberi: a társadalommal, a kirekesztő társadalommal szembeni fellépés, a feleselés, az ellenállás egy fajtájának megnyilvánulását, s mint ilyet megörökítésre, művészi átlényegítésre érdemesíti. Hiszen régóta eljutott már a popkultúra lényegi alapjainak a felismeréséhez és sokoldalú kiaknázásához.

sokat látott, sokat hordott, teherben megfáradt, kifeslett fonott szatyor esetében. Megejtő relikvia egy koról. De maga a *Relikvia* sorozat egésze sem nélkülözi a hangulatában visszafogottabb, valamelyest akár

Gunyorosan kihegyezi a helyzeteket, szarkasztikus élességgel ugraszt ki momentumokat, „ba tu, ba tu”-szerű, kezdetleges, gyermeknyelvi ákombákomokkal fűszerezve a politikusi purparlét, ugyanakkor azonban a lírai megjelenítések-től sem idegenkedik. Az elmúlás méla báját például aligha lehetett volna érzékletesebben megfogalmazni, mint a

pop-idegennek is feltűntethető elemeket.

Horvath Bugnariu alkotóművészetére, grafikai megnyilatkozásaira ugyanis éppen ez az összetettség, ez

Szabadpiac / Piață liberă,
litográfia, 48 × 68 cm

51

a már szinte perzselő formai-gondolati tömörség jellemző. Mintapéldája ennek az *Emlékezetnyomok* sorozat, amelynek sokatmondó, árnyalatokban gazdag sejtelmességét a művész által a sötétől a világos felé tendáló formai bravúr biztosítja.

De szólnunk kell a művészi kombinatorika tárgykörét feszegető, hol kellemesen, visszafogottan megkapó, hol pedig harsogó szín- és formaegyvelegekről (*Ideas for all events, Girls*) és egynémely munkájának a kollázs technika szolgáltatta felületi gazdagságáról, sajátos faktúráiról is.

Amint arra 2009-ben, nagyszabású, kolozsvári művészeti múzeumbeli tárlatának méltatása során is utaltam, Horvath Bugnariu szemléletmódjában felismerhető mindaz, amit a tárgykörben kora mondanivaló, szerkesztés, technikák terén felsorakoztat. A múlt század első évtizedeinek avantgárd művészete erőteljesen élt a grafika szabadságával: a képi megjelenítés spontaneitásával. A grafika mondhatni kísérleti terepévé vált a képzőművészetnek. Ezt az irányulást vélem felfedezni immár 21. századi milióbe és köntösbe helyezve Horvath Bugnariunál is, mintegy ellentétben a kolozsvári grafikai iskola kezdeti szakaszának klasszikus hangvételével. De ezen túlmenően is, az írott szót, a piktoqramot, a mindennapok képi közhelyeit művészi tartalommal telített társításokkal kiteljesítő alkotásaival messzemenően illusztrálja napjaink posztmodern, tranzavantgárdot, pop-artot felölelő grafikai jelrendszerét.

A képi kommunikáció effajta felfogása-alkalmazása a képzőművészetben a legmesszebbre megy el a bizonyos és bizonytalan összefüggések sejtetésében. Hatásmechanizmusa többretegű: tetten érhető a látvány képi megfogalmazásában, amelytől olykor a festészeti eszközök alkalmazása sem idegen; a látvány meghökkentő, gyakorta szatirikus voltában; a képi megjelenítést gyakran kísérő szövegben (melynek szerepe a jelzéstől a központi funkcióig terjedhet); végül – ami talán a legfontosabb – azokban a tudatalattit megmozgató intellektuális társításokban konkretizálódik, amelyeket az előző hatásrétegek a nézőre gyakorolnak.

Az effajta láttatásmód a nyelvi eszközökkel szemben előnyt élvez: azt is képes kifejezni, amit szavakba foglalni lehetet-

bită a lui Claudiu
de partea bărbatului
nele nu
celărie d

LIBER
TATEA

exclusiv
e pregătită
apară
cătorilor
acuzată de amenințare și șantaj de
către
bărbatul im
zis «Ologu'»,
ul vrăjit

ne
rt. fotele
ostri au
po pl
ntreaga

«0 să câști
lupta
tribuna
fără nici
problemă»

len. Ez a többlet képezi aztán karizmatikus hatásának fő forrását.

Ioan Horvath Bugnariu korának „terméke”, s ez a kor fölöttébb összetett, ideálisnak még véletlenül sem mondható. Visszásságaira a művész érzékenyen, értelmi és érzelmi felhangoktól kísért grafikai megnyilvánulásokkal reagál. Az idealizálásnak még a csíráját is elkerülve vonja le művészi igazságkeresésének konzekvenciáit: az összkép korántsem biztató, sokkal inkább fájdalmasan őszinte, szókimondó. Kíméletlen, mint a kor maga. A társadalom, amely felfalja, elbagatellizálja a legnemesebb érzelmeket is, amely jelrend-

szerré degradálja az emberi kommunikációt, amely a pragmatizmuson kívül vajmi kevésnek tulajdonít jelentőséget. A felsorakoztatott anyagból összeálló összkép tehát nem más, mint szarkasztikus szatíra, a szellemi értékek elsekélyesedésének kipellengérezése, a pénz- és nyereségközpontúság eluralkodásának kritikája, a médiabeli manipuláció és szenzációhajhászás visszásságainak feltárása.

Girls, litográfia,
48,5 × 66 cm

Outlying District News-1,
litográfia, 70 × 49 cm

54

UNIVERSITÀ
DINA IDA
LABI
TONI
SISI
ID
MARI
CUNA
GALLIDINA
ALIANO

BUZY
CUNA
ES FASE

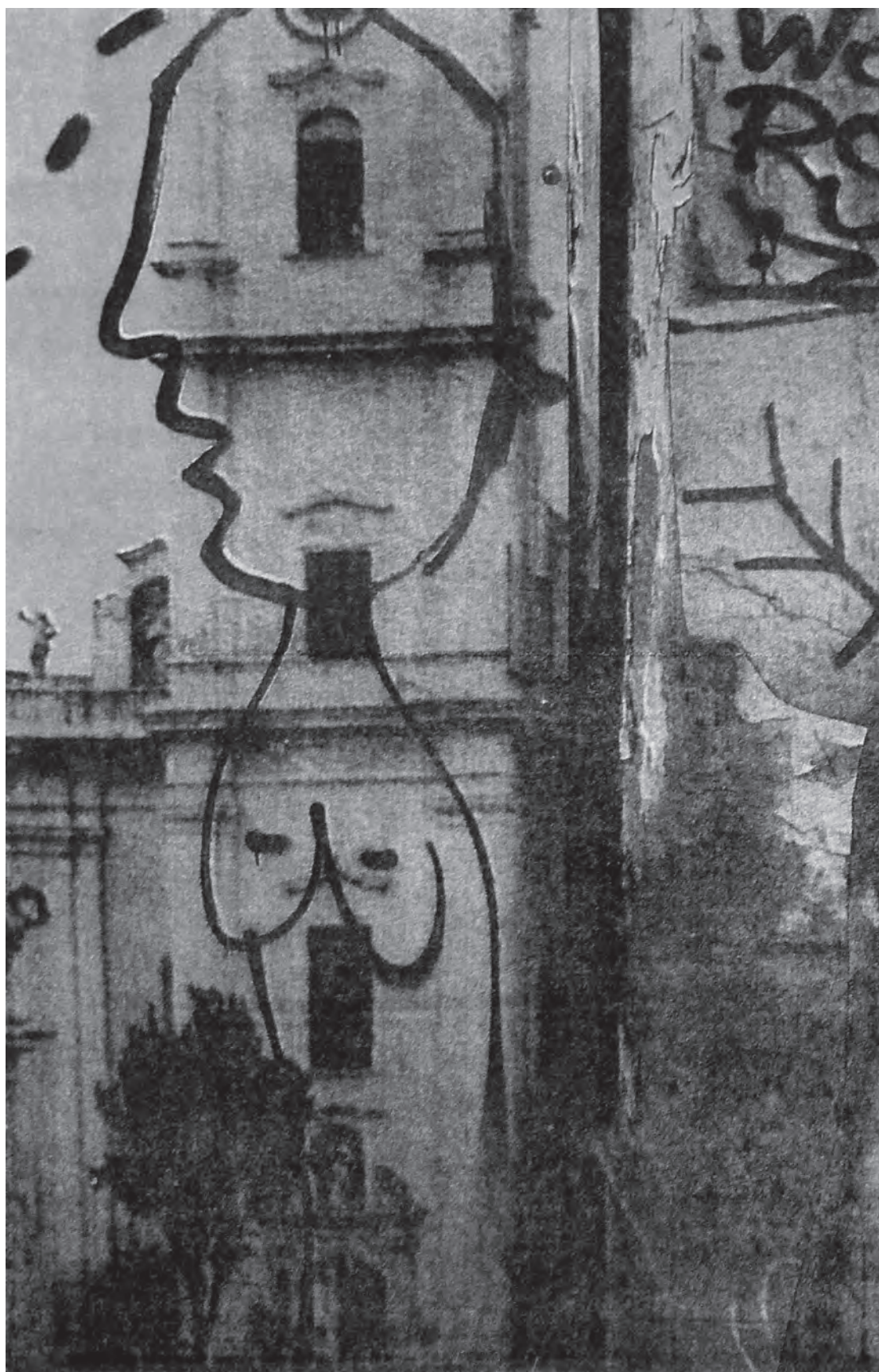
A mód, ahogyan Horvath Bugnariu reagál környezetének üzenetére, ahogyan kiragadja a nagy egészből azt a csöppnyi, de fölöttébb jellemző részt, amelyet a fotó és a grafika eszközeivel megjelenít, a művészt és az embert egyaránt jellemzi. A művészt, aki nyitott szemmel jár a világban, aki a legszokványosabb vagy éppen séggyel taszító jelenségekben is felfedezi a művészi átlényegítés lehetőségét-szükségyszerűségét, és az embert, akitől a kritikus-szarkasztikus hozzáállás ellenére a lírai megközelítés sem idegen.

A sajátos látószögek, a részletek egymáshoz való viszonya, maga a kompozíció olyan művészre vall, aki nemcsak benne él kora valóságában, hanem képes azt a lényegre összpontosítva, maximális tömörséggel és művészi igazmondással, eredeti nyelvezeten a befogadó tudomására hozni.

(Elhangzott Ioan Horvath Bugnariu LITHO című kiállításának megnyitóján, 2016. október 13-án a sepsiszentgyörgyi Lábas Házban.)

57

*La vie en rose,
litográfia,
56 × 79 cm*

*Ádám, válassz
feleséget / Adam
alege-ți nevasta,
litográfia,
56 × 79 cm*

